

Тешко је одредити да ли је холандски текст који следи узрочнопоследично повезан са недавном другостепеном пресудом у предмету Нухановић/Мустафић. Као што је већ познато, жалбено веће је прошле недеље у том предмету укинуло првостепену пресуду којом је захтев за одштету, поднет у име лица настрадалих непосредно након што су српске снаге заузеле Сребреницу, био одбијен. Мада је веће покушало да ефекат своје одлуке ограничи на овај предмет, са мотивацијом да је између настрадалих и холандског батаљона постојао посебан однос те да су Холанђани зато били дужни да им пруже заштиту, врата су ипак отворена и принцип је установљен.

Насупрот донедавним ставовима холандског правосуђа у сличним ситуацијама (тужбе Мајки Сребренице и наше невладине организације за непружање заштите муслиманском и српском становништву) да Холандија не може бити одговорна зато што је поступала у саставу Уједињених нација, сада је – да употребимо речи водећег холандског правног стручњака Александра Кнопса – настала „нова правна ситуација.“ Без обзира на опсег примене преседана који је утврђен недавном пресудом, извесно је следеће: другостепено веће холандског суда признало је да холандска држава сноси одговорност за понашање својих војника на подручју Сребренице током протеклог рата у БиХ, и да је одговорна за штету коју су они проузроковали било својим поступцима било нечињењем онога што су имали обавезу да учине.

Насупрот донедавним ставовима холандског правосуђа у сличним ситуацијама (тужбе Мајки Сребренице и наше невладине организације за непружање заштите муслиманском и српском становништву) да Холандија не може бити одговорна зато што је поступала у саставу Уједињених нација, сада је – да употребимо речи водећег холандског правног стручњака Александра Кнопса – настала „нова правна ситуација.“

У којој мери је овај текст инспирисан страхом Холанђана од могућности исплате астрономске одштете коју захтевају Мајке Сребренице за проблематичан број жртава на који се позивају, то је ствар за претпоставку. Али сигурно је следеће. Када се ради о томе шта се и како догодило у Сребреници, Холанђани сада мењају плочу. Холанђани су тужилама ударили страховити шамар објављивањем овог јеретичког текста, који доводи у питање све битне елементе званичне сребреничке приче, и то баш на датум који је у целој години за њих најосетљивији, 11. јули. Свако ко има неку представу о клими мишљења и нормама политичке коректности у Холандији у вези са Сребреницом зна да би текст оваквог садржаја пре само месец дана у тој земљи био немогућ. Нико се не би

усудио да га напише, а још мање објави. Холандски текст следи у продужетку.

Холандски медијски портал NRC, 11. јул 2011.

http://www.wereldjournalisten.nl/artikel/2011/07/11/srebrenica_voortschrijdend_inzicht/

Хапшење Младића поново оживљава расправу о сребреничкој трагедији у јулу 1995. На основу личних опсервација, Рене Гремо пружа нове аргументе у оквиру те расправе.

Аутор: Rene Gremaux

У рубрици „Мишљења и дебате“ на порталу NRC [1] Кејс ван ден Бош и Хуб Јасперс (5. јуна) и Ерна Рајсдик (7. јуна) тврде да је заузимање босанског града Сребреница и масакр који је уследио било последица предумишљаја, док Ханс Блом (1. јуна, као наставак свог интервјуа у *The Times*-у од 28. маја) исправно брани став да улазак босанских Срба у град није био унапред планиран, па да су самим тим то још мање могла бити масовна погубљења. По речима некадашњег шефа тима Холандског ратног института (NIOD), који се бавио истраживањем сребреничких догађаја у јулу 1995, Младића је разбеснело када је чуо за потајно бекство већине мушкараца Муслимана из енклаве. Његов циљ је био да узме ратне заробљенике. По Блону, погубљење заробљених Муслимана представља последицу која није била намеравана. Оно што је спонтано почело под неочекиваним околностима затим је настављено систематски и доведено до краја. То је срж професоровог аргумента.

Сама чињеница да се професор усудио да као објашњење за свирепости балканског рата понуди виђење које је толико удаљено од моралистичке холандске представе о Сребреници представља напредак по овом питању. Међутим, његово тумачење Младићевог беса је неуверљиво. Неопходан је преглед контекста у којем се Сребреница догодила, а то ћу ја сада покушати да укратко изложим на основу резултата истраживања које сам ја провео у Босни и Херцеговини и у Србији.

Сребреничка енклава, која је наводно била демилитаризована, исламистима у њој,

којима су и цивили и жене помагали, пречесто је служила као база за провокације и убилачке војне нападе на оближња српска села.

Почетак

Врућег пролећа 1995. године неодрживост Сребренице и осталих енклава постала је болно очигледна. Мало пре тога, муслиманска влада у Сарајеву одбила је да ублажи невоље десетине хиљада избеглица које су нашле уточиште у Сребреници тиме што би им дозволила да се евакуишу у средњу Босну. Као што се види из његовог прилога на NRC 7. јуна тадашњи министар одбране Јорис Форхеве био је наклоњен овом решењу. Међутим, у Сарајеву његова иницијатива била је глатко одбијена под изговором да би то представљало сарадњу са етничким чишћењем. Оно што је спољашњи свет погрешно разматрао као хуманитарно питање, за Републику Српску представљало је питање од великог војног и стратешког значаја. Сребреничка енклава, која је наводно била демилитаризована, исламистима у њој, којима су и цивили и жене помагали, пречесто је служила као база за провокације и убилачке војне нападе на оближња српска села. Да би се спречило спајање Сребренице и Жепе са територијама под контролом Муслимана велики део снага босанских Срба био је ту прикован, док је војска на главним фронтovima рата морала да обавља своје задатке спутана великом оскудицом војног особља.

Изненађење

Имајући у виду наведену ситуацију, руководство босанских Срба било је принуђено да потражи неко решење. Настало је велико изненађење када је у другој седмици јула 1995. година Сребреница била заузета од стране релативно малобројне војске, без много тешког наоружања, која је нападала искључиво са јужне стране енклаве. Шта се заправо догодило? Командном кадру муслиманске армије у Сребреници било је наређено да се врати у Сарајево.

На тај начин, пружање заштите десетинама хиљада Муслимана у енклави било је у великој мери препуштено малобројном и слабом холандском батаљону. По свему судећи политичко и војно вођство босанских Муслимана није се бојало српске освете и самовоље, а најмање провођења некаквог геноцидног плана.

Сребреница: нови увиди

Пише: Стефан Каргановић
уторак, 12 јул 2011 19:26

Или су они можда намерно били остављени да би били жртвовани зарад неког „вишег“ циља?

Бекство

Непосредно после 11. јула велика већина мушког војноспособног муслиманског становништва, предвођени активним војним кадром, бацили су се у бекство; они су одбили да се окупе у холандској бази у Поточарима. Пре свега, на њих је дејствовао страх да би могли бити позвани на одговорност за злочине које су починили против српских заробљеника и цивила. Истовремено, главни штаб муслиманске војске није хтео да дозволи да његови људи без потребе падну у плен противнику. Сваки човек је био неопходан да буде употребљен на другим ратиштима. После дугог и мукотрпног повлачења, једва половина од можда 15.000 сребреничких мушкараца и старијих дечака који су кренули у пробој успели су да се домогну територије под контролом Муслимана, углавном око Тузле.

Бес?

Али могло би се поставити питање: шта се догодило са осталима, који нису успели да стигну на сигурно? Холандски медији без изузетка указују на масовна погубљења као на једини узрок смрти. По г. Блону, наводна склоност Срба да убијају Муслимане после пада Сребренице објашњава се Младићевим бесом када је сазнао за бекство војноспособних мушкараца. Али ту има доста тога што не штима у тој слици Младића као осветољубивог човека који је донео одлуку да све мушкарце Муслимане једноставно побије. Управник болнице у Милићима медицински је збринуо рањене Муслимане из Сребренице. Разговарао сам са њиме и сазнао сам да су му многи пацијенти, након што су оздравили, изразили захвалност.

Показало се да је за Младића Сребреница представљала Пирову победу и да се заправо претворила у дуго тражену батину која ће се користити за кажњавање Срба.

У Тузли, млади муслимански мушкарци из Сребренице које су Срби заробили рекли су ми да је однос према њима био коректан. Када је ускоро после пада Сребренице Младић

пошао на Жепу, он је одбио да са собом поведе људе који би имали неки разлог да се свете. Заузимање те оближње мале муслиманске енклаве од стране Срба прошло је без много крвопролића. Да би пронашли објашњење за тешке злочине који су били почињени после пада Сребренице, требало би да узмемо у обзир и нешто више од могућих криминалних намера Младића и његових људи. На пример, често је било случај да су малобројни српски стражари морали да чувају на стотине мушкараца Муслимана који су се предали. У барем једном таквом случају Муслиман из групе заробљеника успео је да убије једног од стражара, након чега је настао општи метеж.

Ескадрони смрти

Јасно је да је Сребреница пала тек онда када су западне силе почеле да траже изговор да се укључе у сукоб на страни босанских Муслимана, а такође и Хрвата, што би им омогућило да своје штићенике снабдевају оружјем отворено и у великим количинама. Мало је вероватно да би Младић у таквој ситуацији својим противницима свесно и на тањиру дао *casus belli*. Нити је постојала могућност да се злочини таквих размера прикрију. Показало се да је за Младића Сребреница представљала Пирову победу и да се заправо претворила у дуго тражену батину која ће се користити за кажњавање Срба. Ускоро затим, са подршком НАТО пакта из ваздуха на другим местима у Босни и Херцеговини Муслимани и Хрвати предузели су офанзиву. То је још убедљивији разлог да се подробно испитају докази о укључености обавештајних служби у сребреничком масакру. Неколико сведока помиње да су опскурне фигуре које су у стилу ескадрона смрти вршиле погубљења биле награђене новцем или златом. Ако је то тачно, онда ни крвожедност и жудња за осветом који се приписују Србима, нити наводни бес њиховог команданта, не би могли да послуже као довољно објашњење за те догађаје.

Тек трећина Холанђана сагласна са пресудом

Једна од најпознатијих европских агенција за испитивање јавног мњења, Maurice de Hond, објавила је у недељу резултате анкете о одлуци Апелационог суда Холандије да је ова држава крива за судбину троје људи у Сребреници. Забиљежено је да 54 одсто испитаних износи да је судска одлука неправедна, док је трећина сагласна са пресудом. Нешто мање од четвртине анкетираних мисле да је Холандија одговорна за оно што се у Сребреници догодило. Осам од десет упитаних је против одштете коју би држава Холандија требала да исплати родбини жртава.

---

[1] NRC, <http://www.nrc.nl/>, јесте водећи медијски интернет портал у Холандији.

Сребреница: нови увиди

Пише: Стефан Каргановић
уторак, 12 јул 2011 19:26
